

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

5 (411)

SEPTEMBER – OCTOBER 2024

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 5. Number 411 (2024), 120–133
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.830>

УДК 371.3

G.T. Kurbankulova*, A.S. Stambekova, 2024.

Institute of Pedagogy and Psychology of KazNPU named after Abay,
Almaty, Kazakhstan.
E-mail: g-kurbankulova@mail.ru

WAYS TO PREPARE FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS FOR INSTILLING NATIONAL VALUES IN THE STUDENTS

Kurbankulova Gulzhan – Phd student. Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan. E-mail: g-kurbankulova@mail.ru. <https://orcid.org/0000-0002-2538-1837>;
Stambekova Asel – candidate of pedagogical sciences, associate professor. Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan. E-mail: stambekova_81@mail.ru. <https://orcid.org/0000-0002-6869-7401>.

Abstract. In today’s rapidly evolving global landscape, the role of primary education educators goes beyond traditional teaching. This article examines the urgent need for future teachers to familiarize themselves with comprehensive strategies and pedagogical approaches aimed at fostering national values among younger schoolchildren. The development of a reliable basis for the training of future primary school teachers will become a necessary condition for the formation of a generation based on the basic values that define the cultural identity of the nation. This article examines the multifaceted aspects related to the training of future teachers, emphasizes the importance of an interdisciplinary approach combining educational theories, cultural studies and practical teaching methods. Summarizing scientific research, this article highlights the key role of teachers as facilitators in shaping students’ understanding and representation of national values, fostering a sense of identity and cultural pride.

It is not easy to form and develop national value skills and put them into practice. We analyzed several effective methods of forming the tasks assigned to future primary education teachers, interviewed and analyzed education teachers. Realizing the importance of new terms that penetrate the industry, we supplement them with excerpts from articles by scientists who previously studied the benefits that society needs. The significance and prerequisites for the formation of transversal skills for optimizing the training of future primary education teachers of the deontological requirements found in the article are analyzed.

National value is the most important, relevant topic at the moment, requiring updating every time. In developed and developing countries, national values are

taught and studied at the same level. Therefore, they are theoretically replenished, based on the experience of world scientists. In the future, we will delve into the study of national values in order to offer the most convenient methods and ways of teaching for future teachers of education.

Keywords: primary education teachers, national values, transversal skills, deontology, interdisciplinary intelligence, student`s development.

Г.Т. Курбанкулова*, Ә.С. Стамбекова, 2024.

Абай атындағы ҚазҰПУ, Педагогика және психология институты,
Алматы, Қазақстан.

E-mail: g-kurbankulova@mail.ru

БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІН ОҚУШЫЛАРДЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚҚА БАУЛУҒА ДАЯРЛАУ ЖОЛДАРЫ

Курбанкулова Гүлжан – PhD, Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан.
E-mail: g-kurbankulova@mail.ru. <https://orcid.org/0000-0002-2538-1837>;

Стамбекова Әсел – п.ғ.к., доцент. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан. E-mail: stambekova_81@mail.ru. <https://orcid.org/0000-0002-6869-74017>.

Аннотация. Бүгінгі қарқынды дамып келе жатқан жаһандық ландшафтта бастауыш білім беру педагогтерінің рөлі дәстүрлі оқытудан асып түседі. Бұл мақала болашақ педагогтерді жас оқушыларда ұлттық құндылықтарды тәрбиелеуге бағытталған кешенді стратегиялар мен педагогикалық тәсілдермен таныстырудың шұғыл қажеттілігін зерттейді. Болашақ бастауыш сынып педагогтерін даярлаудың сенімді негізін әзірлеу ұлттың мәдени бірегейлігін анықтайтын негізгі құндылықтарға негізделген ұрпақты қалыптастырудың қажетті шарты болады. Бұл мақалада болашақ педагогтерді даярлауға байланысты көп қырлы аспектілер қарастырылады, білім беру теорияларын, мәдениеттануды және оқытудың практикалық әдістерін біріктіретін пәнаралық тәсілдің маңыздылығы атап өтіледі. Ғылыми зерттеулерді жалпылау арқылы бұл мақала педагогтердің оқушылардың ұлттық құндылықтарды түсінуі мен бейнелеуін қалыптастырудағы, өзіндік ерекшелік және мәдени мақтаныш сезімін тәрбиелеудегі фасилитатор ретіндегі негізгі рөлін атап көрсетеді.

Ұлттық құндылық дағдыларын қалыптастыру, дамыту, оны практикада қолдану оңай емес. Болашақ бастауыш білім педагогтерінің өзіне артылған міндетін қалыптастырудың бірнеше тиімді әдістерін саралап, білім педагогтерінен сауалнама алып, талдау жасадық. Салаға еніп жатқан жаңа терминдердің маңыздылығын түсініп, қоғамға берер пайдасын бұрын зерттеген ғалымдар мақалаларынан үзінділермен толықтырып отырдық. Мақалада кездесетін деонтологиялық талаптардың болашақ бастауыш білім педагогтеріне оқытуды оңтайландырудың маңызы мен трансверсальды дағдылардың қалыптасуының алғы шарттары мен мақсатын талдадық.

Ұлттық құндылық қазіргі кездегі ең маңызды, өзекті тақырып, әр

кез жаңаланып отыруды талап етеді. Дамыған, дамушы елдерде ұлттық құндылықтар бір деңгейде оқылып, зерттеледі. Сондықтан, әлемдік ғалымдар тәжірибесіне сүйеніп, теориялық жағынан толығып отырады. Алдағы уақытта ұлттық құндылықтарды болашақ білім педагогтары үшін оқытудың ең ыңғайлы әдіс-тәсілдерін ұсыну үшін тереңдей зерттей түсеміз.

Түйін сөздер: бастауыш білім педагогтері, ұлттық құндылықтар, транверсальды дағды, деонтология, пәнаралық интеллект, оқушылардың дамуы.

Г.Т. Курбанкулова*, А.С. Стамбекова, 2024.

Институт педагогики и психологии КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан.

E-mail: g-kurbankulova@mail.ru

СПОСОБЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ФОРМИРОВАНИЮ У УЧАЩИХСЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ

Курбанкулова Гульжан – PhD, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, E-mail: g-kurbankulova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-2538-1837>;
Стамбекова Асель – кандидат педагогических наук, доцент, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, E-mail: stambekova_81@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6869-7401>.

Аннотация. В сегодняшнем быстро развивающемся глобальном ландшафте роль педагогов начального образования выходит за рамки традиционного обучения. В данной статье исследуется острая необходимость ознакомления будущих педагогов с комплексными стратегиями и педагогическими подходами, направленными на воспитание национальных ценностей у младших школьников. Разработка надежной основы подготовки будущих педагогов начальных классов станет необходимым условием формирования поколения, основанного на основных ценностях, определяющих культурную идентичность нации. В данной статье рассматриваются многогранные аспекты, связанные с подготовкой будущих педагогов, подчеркивается важность междисциплинарного подхода, сочетающего в себе теории образования, культурологию и практические методы обучения. Обобщая научные исследования, эта статья подчеркивает ключевую роль педагогов как фасилитаторов в формировании понимания и представления учащимися национальных ценностей, воспитании чувства самобытности и культурной гордости.

Формировать, развивать национальные ценностные навыки, применять их на практике непросто. Проанализировали несколько эффективных методов формирования возложенных на будущих педагогов начального образования задач, опросили и проанализировали педагогов образования. Понимая важность новых терминов, которые проникают в отрасль, мы дополняем отрывками из статей ученых, которые ранее изучали преимущества, которые необходимы

обществу. Проанализированы значение и предпосылки формирования трансверсальных навыков оптимизации обучения будущих педагогов начального образования деонтологических требований, встречающихся в статье.

Национальная ценность – самая важная, актуальная тема на данный момент, требующая обновления каждый раз. В развитых, развивающихся странах национальные ценности обучаются и изучаются на одном уровне. Поэтому они теоретически пополняются, опираясь на опыт мировых ученых. В дальнейшем мы углубимся в изучение национальных ценностей, чтобы предложить наиболее удобные методы и способы обучения для будущих педагогов образования.

Ключевые слова: педагоги начального образования, национальные ценности, трансверсальные навыки, деонтология, междисциплинарный интеллект, развитие учащихся

Кіріспе. Ұлттық құндылық педагогиканың негізгі әрі өзекті тақырыбы. Ұлттық құндылықтар әр кезеңде дамып, толығып отырады. Ұлттық құндылықты дамыту үш түрлі жолмен пайда болып қалыптасады деген гипотеза айтамыз. Бірінші, ұлттық құндылық тұлғаның өскен ортасы, отбасы болса, екіншісі білім беруде қалыптасатын ұлттық құндылықтар. Осы кезең ең маңызды болып саналады, өйткені дұрыс бағдар беріп, оның оң, қателігін өзі қатарлас ортадан көргенде өнімді де, нәтижелі дағды пайда болады. Үшінші кезең әр уақытта саналы түрде жаңғыртып, толықтырып отыру (Кешенкеев, т.б., 2019).

Болашақ бастауыш білім педагогтері тәжірибелі, теорияны практикада қолдана алатын маман ғана емес, аратор әрі фасилитатор болуы маңызды. Орта білім бері, жоғары сыныптарда оқушылар ой таразысына салып, оң мен солды, жақсы мен жаманды айыра алатын кезеңге аяқ басады. Ал бастауыш білім беруде педагогтің айтқаны ең дұрыс деген түсінік болатыны белгілі. Осы кезеңде ораторлықпен әр предметті, әр бөлікті айтып түсіндіреміз, ал, фасилитатор ретінде ұлттық құндылықтарды, ерекшеліктерді, мәдени мұраларымызды, туған жер, тіл, діл, және құқықтар мен әлеуметтік ортадағы орны мен қоғамның негізгі құндылығы – адам екенін түсіндіру, ұғындыру мәселесін қарайды. «Біздің тақырыбымыздың негізгі де, өзекті тұсы осыда. Ұлттық құндылықтарды оқыту болашақ білім педагогтеріне қоғамдағы әртүрлі көзқарастарды құрметтеуге тәрбиелеу және әлеуметтік келісімді дамыту арқылы өздерінің мәдени мұраларын түсінуге көмектеседі» (Мейірбек, т.б., 2020).

Ғылым дамып, технологияның озық үлгілері пайды болып, оқу мен оқыту процесстері күн сайын өзгеріске ұшырап жатыр. Жасанды интеллект, виртуальды дос, сөйлесетін көмекші құрылғылар адам өміріне дендеп кірді. Осы кезде адам мен адам, адам мен тарихымыз, салт дәстүрлеріміз тек теория жүзінде қатынасқа түсіп, виртуальды қатынас деген терминді естіп жүрміз. Осы ара қатынастардың әсерінен ғылымда синергия, деонтология, иппотерапия т.б. жаңа бағыттар пайда болды. Бұл әрине ең алдымен педагогтерге, соның ішінде бастауыш сынып педагогтерінің негізгі көмекші құралы бола алады. Ұлттық құндылықтарды маман ретінде үйреніп, оны дағды қалыптастыру оңай процесс

емес. Мәселен педагогикада соңғы кездері жиі талданып жүрген деонтология ғылымы ғылым туралы педагог маман Д. Бөрібаева: «Деонтология дегеніміз бұл адам баласының ізгілікке, парыздылыққа қатысты өмір салты, қылықтары, әрекеттері мен әдеттері туралы ғылым. Парыз адамзатқа ғана болған тән азаматтық міндет, жауапкершілік. Енді педагогикалық деонтология – бұл педагогтың мұғалімнің қызметіне байланысты парыздылыққа негізделген этикалық ережелер, нормалар, ұстанымдар жиынтығы жатады. Мұнда оқушы мен педагогтың арасындағы сенімділікті қатынастың кепілі бола алатын кәсіптік этиканың қағидалары қарастырылып, педагогтың құзыреттілігі, басқа адамдарға, олардың қылықтарына шыдамды болуы, тәлім-тәрбиелік іс әрекет барысында алынған шешімдерге моральдық жауапкершілігі көрсетіледі», - (<https://www.researchgate.net/profile/Zumrud-Guliyeva-3/publication/38195663>) деп зерттеу жұмысында көрсетеді. Жалпы ұлттық құндылықтардың жиынтығы сол деонтология терминінің мағынасымен егіз, синоним ретінде қарауға да болады. Себебі, білім алудың ең бірінші ережесі тәрбие болса, деонтологияның түп қазығы сол ізгілік, дұрыс тәрбие, саналы ұрпақ. Ұлттық құндылығымыздың негізгі өзегі сол тәлімді тәрбие мен қазақы болмыс. Болмыс деген не? Болмыс жалпы ұлтқа тән мінез бен әрекеттердің жиынтығы. Сонда болашақ білім педагогтерінің ұлттық құндылық дағдысының қалыптасуының формуласы ұлттық құндылық=>деонтология=>тәрбие=>жүйелі білім болашақ білім педагогтерінің дағдысын қалыптастырудың негізгі формуласы.

Деонтология саласы жаңа бағыттағы, жаңа термин, жаңа сала. Дегенмен өзге елдердің практикасында қолданған зерттеулерге сүйене отырып, қазақ деген ұлттың ұлттық болмысын қалыптастыру үшін зерттеуші ғалым Қ. М. Кертаева еңбегінде ұстазға қойылатын деонтологиялық талаптарды негізінен төрт ұстаным аясына сыйдырады:

- 1) оқушының ден саулығына, жан саулығына зиян келтірмей әсер ету;
- 2) мұғалім барлық жүріс-тұрысымен, ой-өріс, іс-әрекеттерімен осы ұстанымның кең тарауына және оқушы санасына өзіндік бақылау дағдыларын қалыптастыруына жол ашу;
- 3) осы ұстанымды бұзуынан келген зиянды салдарын мұғалім бүкіл жан дүниесімен, сана-сезімімен жоюға ынталану;
- 4) жоғарыдағы ұстанымдарға сүйеніп оқушының табиғатына үйлесімді жан-жақты дамуына жәрдемдесу (Кертаева, 2002: 147).

Болашақ бастауыш сынып педагогтері ұлттық құндылықтарды өз бойларына дағды ретінде толық қалыптасып үлгермей алдында отқан болашақ тұлға, өз пікірі бар кішкентай дос ретінде білім алушыны қабылдамай, өзгелерге үйрете алмайды. Себебі борш, парыз деген ұғымдар адам санасында қалыптасу керек. Оның қайнар көзі ұлттық құндылықтарда, тәрбие мен білімде екенін білеміз. Болашақ бастауыш білім педагогтары, жалпы жас маман педагогтар алдында отқан білім алушы қазір бала болғанмен уақыт өте келе өз дәрежесімен тең тұлға өсіп шығарын ұмытпау керек, сол жолда кәсіби парызын адал атқару керек. Сонда деонтология ғылымының қалыптасу мақсаты орындалғаны.

Құндылық тек ұлттық болмайды, отбасылық құндылық, рухани құндылықтар деген түрлері бар. Оның нақты саны белгісіз және құндылық болу үшін мынадай талабы бар деп шектеу қойылған межесі жоқ.

Бастауыш білім беру мен тәрбиелеу ісі оқытудың барлық деңгейлеріне ортақ болып табылатын және оқушы тұлғасының мінез-құлқы мен қызметін ынталандыратын өмірлік тұрақты бағдарлары болуға арналған ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дамытуға бағытталған (Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары, 2022.). Болашақ бастауыш білім педагогтерінің ұлттық құндылықтар дағдысын өз бойында қалыптастырып, оны практикада қолдану үшін отандық және әлемдік тәжірибелерден өткен көптеген зерттеу тәсілдерін ұсынамыз. Мәселен жоғарыда айтқан адамды ізгілікке, білімге, күнделікті дағдыларды орындауға арналған деонтология ғылымының ұлттық құндылықтарды дағды етудің негізгі ұстамындарын айттық, ендігі бір жаңа әдіс ұлттық құндылықтарды трансверсальды оқыту мәселесі. Зерттеуші ғалымдар Г.Х. Сарсенбаева, А.Е. Жумабаева «Ұлттық құндылықтар негізінде болашақ бастауыш білім педагогтерінің трансверсальді дағдыларын дамытудың мүмкіндіктері» деген мақаласында отандық, шетелдік ғалымдардың зерттеулерін талдай келе трансверсальды дағды қалыптастыру қазақ тарихында да бұрын соңды айтылып жүрген бірақ терминде өзгеріс болғанмен жалпы идея қазақ танымына бөтен емес екенін жазады. А.Байтұрсынұлы, Әлихан Бөкейханұлы, Шәкерім Құдайбердіұлы, Мағжан, Міржақып жазуларымен халыққа етене таныс бола бастаған. «Ол туралы алғашқы ойлар ертедегі соңғы уақытта «трансверсальді дағдылар» терминімен көбірек қолданыла бастады. Әсіресе, бұл термин Еуропадағы білім беру жүйелерінде жиі қолданылады. Өмірлік маңызды дағдылар немесе ХХІ ғасыр дағдылары деп аталатын трансверсальді дағдылар –бұл жастардың жеке, академиялық, әлеуметтік және экономикалық қиындықтарды жеңуге дайын, икемді, бейімделгіш оқушы және азамат болуына мүмкіндік беретін тұлғааралық қатынастар немесе әлеуметтік–эмоционалдық дағдылар» (Сарсенбаева, т.б., 2023: 269).

Ұлттық құндылықтардың негізгі бастау көзі – ана тілі. Тіл адамның адамдық белгісінің зоры» деп А.Байтұрсынұлы айтқандай, тіл арқылы біздің ұлттық мінезіміз қалыптасады. Ғалымдардың зерттеуінше баланың қай тілде сөйлейді оның акустикалық базасы қалыптасады, беттің формасы қалыптасады, миында сол тілдің ұлттық ерекшеліктері орнығады. Ми автоматты түрде сол тілде сөйлейтін халықтың ұлттық құндылықтарын бойына сіңіреді. Әрине елімізде тілдік мәселелер оң шешімін тауып салыстырмалы түрде соңғы он жылдықта тілдің мәртесі көтеріп, тілдің қолданушылары көбейіп келеді. Бірақ техниканың қарқынды дамуы, өзге елдің мәдениет бейбербалды түрде санамызға сіңіріп жатыр. Мәселен, соңғы кездегі жаңа заман прецедентті батырлардың бастауыш сынып білім алушыларының санасында мектеп жасына дейін қалыптасып, әрекеттерін қайталап, бейсаналы түрде соны қайталап жүреді. Оны бастауыш сыныпта трансверсальды әдіс көмегімен өзгерте аламыз. Ол үшін әрине

бастауыш сынып педагогтерінің араторлық, фасилитаторлық қабілеттері іске қосылу керек деп ойлаймыз. Бастауыш білім педагогтері өзге педагогтеріне қарағанда көп қырлы, тез коммуникацияға түсетін болу керек, яғни, артылған жүгі ауырлау болады. Ұлттық құндылықтар дағды болып қалыптасуы сондықтан өте маңызды.

«Әдетте нақты жұмысқа, тапсырмаға, оқу пәніне немесе тәжірибе саласына қатысты емес және әр түрлі жағдайлар мен жұмыс параметрлерінде (мысалы, ұйымдастырушылық дағдылар) қолдануға болатын дағдылар». Бұл дағдыларды «жұмсақ» немесе «ауыспалы» деп те атауға болады, өйткені олар белгілі бір секторға немесе жұмыс рөліне тән емес. ЮНЕСКО трансверсальді дағдылардың алты санатын анықтайды:

1. Сыни және жаңашыл ойлау.
2. Тұлғааралық қарым-қатынас дағдылары.
3. Тұлғаішілік дағдылар.
4. Жаһандық азаматтық.
5. Ақпараттық сауаттылық.
6. Басқалар.

Мұндағы басқалар проблеманы шешуді, тайм-менеджментті, командалық жұмысты, үздіксіз дамуды, көшбасшылықты және т.с.с. қамтиды» (Сәрсенбаева, т.б., 2023: 270).

Әу баста трансверсальды дағды жеке адамның карьералық дамуы, табысының өсуін жақсартуға арналған дағды ретінде қалыптасып, оң нәтиже көрсеткен соң ғылымның өзге салаларында кеңінен қолданыс тапты. Халықаралық дәрежеде қолданысқа енді, оның негізгі тиімді санаттарын тізіп болашақ бастауыш педагогтер үшін де тиімді тұстарын өзімізге мысал ретінде алып отырмыз. Жаңаша ойлау, қарым-қатынас дағдылары, тұлғаның әр кез өзін өзі дамытып отыруы, сауатты болуы, дұрыс ақпаратты алып, нақты жеткізуі деген тұстары қазіргі заманғы педагогтердің негізгі табысты қызметінің кілті. Олай болу себебі, трансверсальды дағды тек коммуникация емес, сауалнамалар, коучингтер ұйымдастыру т.б. жұмыстар.

Зерттеудің мақсаты

Зерттеу жұмысымыз ерте кезеңнен бері көп талданап келе жатқан тақырып. Бірақ күнделікті қоғам дамуы, ғылым мен білімнің де тоқтаусыз ізденісін талап етеді. Ғылым мен техника қатар дамып, қарқынды өзгерістерге ұшырап жатыр, 4-5 жыл алдыңғы өзекті, нәтижелі деген әдіс-тәсілдер ескіріп жаңа түрлерімен толығып жатыр. Сондықтан әр кез ізденісте болып, жаңа тәсілдерді игеріп отыру маңызды. Зерттеу болашақ білім педагогтерінен сауалнама алып, диаграмма түрінде статистикасын шығаруды өзімізге мақсат еттік. Әрине жүргізілген сауалнаманың көлеміне байланысты көлеміне байланысты, статистика қорытындысы тек сауалнама жүргізген алдам санына қарай шығарылды.

Статистика біздің мынандай мақсаттарға жетуге көмектесетін тәрбие құралы болады.

- жеке тұлғаның толыққанды кемел адам болып қалыптасуға;
- азаматтық, құқықтық көзқарасын білдіре алатын еркін ұрпақ ретінде тәрбиеленуіне;
- салт-дәстүрді құрметтейтін, білетін, сонымен қатар жаңа технологиялары үйлестіре алатын;
- жаңашылдық, жаһандағы болып жатқан пайдалы ақпараттарды өз игілігіне жарата алатын;
- ана тілін терең меңгеріп, өзге тілдерді, өзге халықтардың салт-дәстүрін құрметтейтін (инклюзивтілік) білім алушыларды даярлау барысында бастауыш білім педагогтерінің мақсаты осы функтерден құралуы тиіс. Осы мақсаттарға жету барысында, оң нәтиже алу барысында өз еліміздің ғалымдары мен шетел зерттеушілерінің озық тәжірибелерін назарға ала отырып, тиімді әдістерді ұсынуға талпынамыз. Зерттеушілер Г. Бағдатова мен Е.Жұмабаевтың пікірінше: педагогтер оқушылардың өміріндегі ықпалды үлгі болып табылады. Болашақ педагогтерді ұлттық құндылықтарды тарату құралдарымен жарақтандыру оларға жастардың санасын тиімді қалыптастыруға және оқудың оң ортасын құруға мүмкіндік береді. (Бағдатова, т.б., 2021: 21) осы пікірді бізде қолдай отырып, ата-аналармен жұмыс деген әдісті осы жерде қолдануды ұсынамыз. Ол педагогтер тек бала үшін өмірге ықпалы мол адам емес, ата-ана – педагог – оқушы бірлікте жұмыс жасағанда өнімді де, тиімді болмақ. Ұлттық құндылықтарды оқыту көбінесе отбасылармен және қоғамдастықтармен ынтымақтастықты қамтиды. Бұл ортақ құндылықтарды ынталандыру және жағымды мінез-құлықты нығайту арқылы үй мен мектеп арасындағы алшақтықты жояды (Ли, т.б. 2021:80).

Жаһандық білім беру парадигмасы ұлттық құндылықтарды тәрбиелеу және өтпелі дағдыларды дамыту жағына қарай жылжып келе жатқандықтан, Қазақстан болашақ бастауыш сынып педагогтерін даярлауда инновациялық жолды белгіледі. Қазақстандық авторлардың даналығынан шабыттанған бұл траектория білім мен мәдени мұра арасындағы өзара байланысты терең түсінуді көрсетеді (Хар, т.б., 2022:35).

Зерттеу нысаны: болашақ бастауыш сынып педагогтерін оқушыларға ұлттық құндылықтарды дайындауда қолданылатын процесс.

Зерттеу пәні: педагогтерді даярлау бағдарламалары бойынша оқитын болашақ бастауыш сынып педагогтері.

Әдістеме: Әртүрлі оқу орындарында педагогтерді даярлау бағдарламалары бойынша оқитын бастауыш сынып педагогтеріне сауалнама жүргізілді. Сауалнама бастауыш білім беру мекемелерінде ұлттық құндылықтарды дамытудың әртүрлі аспектілерін қамтитын құрылымдық сұрақтардан тұрды. Жауаптар басым пікірлер мен тенденцияларды анықтау мақсатында жиналды және талданды.

Зерттеу нәтижелері.

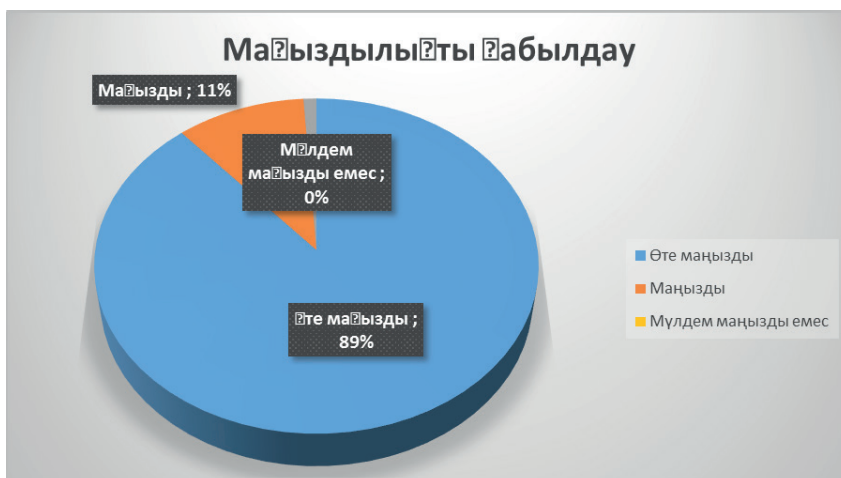
Зерттеу жұмысымыздың респонденті ретінде Абай атындағы Қазақ Ұлттық университетінің 1 курс магистранттары алынды. Қатысушы 9 адам. Қалыс қалған адам жоқ.

Сауалнамаға қатысушылардың 100%-ы бастауыш білім беруде ұлттық құндылықтарды тәрбиелеу өте маңызды деп келісті. Респонденттердің 75% - ы педагогтер ұлттық құндылықтарды сіңіруде маңызды рөл атқарады деп санайды. Сауалнаманың сұрақтары төмендегідей болды

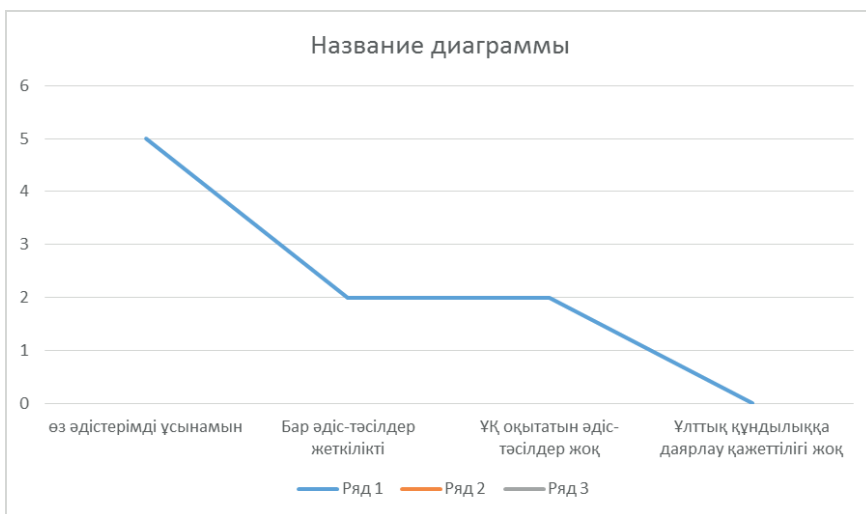
1. Ұлттық құндылық деген не?
2. Ұлттық құндылықтарды сабақ арасында тиімді оқыту үшін не істеу керек?
3. Ұлттық құндылықты оқытатын қандай бағдарламаларды білесіз?
4. Ұлттық құндылықтарды оқытуда қандай әдістерді ұсынасыз?
5. Ұлттық құндылық бала жасына байланысты өзгеріске ұшырайтын болса, бастауыш сыныпта не ұсынар едіңіз?
6. Педагог үшін ұлттық құндылық деген не?
7. Ұлттық құндылықтар не үшін керек?
8. Ұлттық құндылық педагогтарда қалай көрініс табады?

Сұрақтарға жазбаша түрде жауап алынып, оның қорытындысы пайыздық мөлшермен шығарылды. Сауалнама қорытындысы бойынша барлық дерлік қатысушылар бастауыш білім беруде ұлттық құндылықтарды тәрбиелеу өте маңызды деп келісті. Респонденттердің берген жауаптары педагогтер 85% құндылықтарды оқытуда маңызды рөл атқарады деп жауап берді. Дегенмен 40% ұлттық құндылықтардың біркелкі берілуіне кедергі келтіретін мәдени әртүрлілікке алаңдаушылық білдірді. Оның ішінде қолданылатын материалдардың жетпіспеушілігі мен дереккөздердің аздығы күнделікті даму үшін біршама кедергі екені көрсетілді. Соңғы кездері қалаішілік, қаларалық семинарлар, коучинг сабақтар, әдістемлік тәжіри алмасулар көптеп ұйымдастырылып жүргенмен, тақырыбы ұлттық құндылықтарды тарату үшін Мәдени іс-шараларды қосу мен әңгімелеудің маңыздылығын 68% тағы көтеру керек екен айтты. 55% ұлттық құндылықтарды оқытуда пәнаралық тәсілдердің қажеттілігін атап өтті.

1-диаграмма: Ұлттық құндылықтарды бастауыш білімге біріктірудің маңыздылығы

2-диаграмма: Ұлттық құндылықтардың күнделікті сабақта қолданыстары оқытудың тиімді әдістерін қолдану немесе педагог өзі ұсынатын тәсілдерді енгізуді ұсыну. (Сауалнамаға қатысушы болашақ бастауыш білім педагогтерінің көбісі теориялық білімді ЖОО алып, ұлттық құндылықты практикада тәжірибесі жоғары емес мамандар болсада, ұлттық құндылықтардың оқыту жүйесінде аз екенін, толқы мағұмат алатын дереккөздердің езге тілдің материалдарында көптеп кездесіп, кейде сол ақпараттарды қолданатынын ескертті. Өзге елдердің ұлттық құндылықтары туралы материалдары бізге келіңкіремейтін болғандықтан осыны ескеріп, қысқаша анықтап жаза кеткенді жөн көрдік)

3-диаграмма: Ұлттық құндылықтарды тәрбиелеудің тиімді тәсілдері

Бұл диаграммалар болашақ бастауыш сынып педагогтерінің ұлттық құндылықтарды бастауыш білімге біріктіруге қатысты әртүрлі аспектілерге қатысты жауаптарының қысқаша мазмұнын ұсынады. Әр диаграммада сауалнаманың нақты сұрақтарына арналған және қатысушыларға жауаптардың таралуын көрсетеді.

Талқылау:

Сауалнама нәтижелері болашақ педагогтердің ұлттық құндылықтардың маңыздылығын жалпы мойындауын көрсетеді, бірақ олардың дайындығы мен мамандандырылған дайындықтың қажеттілігін анықтайды. Ресурстардың жетіспеушілігі және мәдени әртүрлілік сияқты анықталған мәселелер педагогтерді даярлау бағдарламаларында назар аударуды қажет ететін салаларды көрсетеді.

Болашақ бастауыш сынып педагогтері арасында жүргізілген сауалнама олардың ұлттық құндылықтарды бастауыш білімге біріктіруге қатысты қабылдауы, дайындығы, проблемалары мен қалаулары туралы құнды ақпарат берді

- Респонденттердің көпшілігі (88%) ұлттық құндылықтарды бастауыш білімге біріктірудің маңыздылығын мойындады, жартысынан көбі (58%) мұны «өте маңызды» деп санайды.»Бұл консенсус болашақ педагогтердің оқушыларға осы құндылықтарды сіңірудің маңыздылығын ұжымдық мойындауын көрсетеді.

- Алайда, олардың дайындығына келетін болсақ, респонденттердің тек 15% - ы педагогтерді ұлттық құндылықтарды тиімді енгізуге даярлау бағдарламаларында толық дайын екендіктерін сезінді. Айтарлықтай бөлігі (60%) дайындықтың әртүрлі дәрежесін немесе дайындықтың жеткіліксіздігін мәлімдеді. Анықталған негізгі мәселелердің қатарында тиісті оқу материалдарының/ресурстардың болмауы (45%) және мәдени әртүрлілікке бағдарлану туралы алаңдаушылық (28%) болды.

- Оқытудың тиімді тәсілдеріне келетін болсақ, едәуір көпшілігі (68%) ұлттық құндылықтарды жеткізудің ең тиімді құралы ретінде әңгімелер мен мәдени әңгімелерді қолдады. Бұл бейімділік студенттерді өздерінің мәдени мұраларымен таныстыратын қызықты және иммерсивті әдістерге артықшылық беруді қамтиды.

- Респонденттердің 80% - дан астамының (52% - ы қатты қызығушылық танытады, 32% - ы белгілі бір дәрежеде қызығушылық танытады) қосымша мамандандырылған оқытуға немесе семинарларға деген қызығушылығы болашақ педагогтердің болжамды дайындықсыздық мәселесін шешуге белсенді көзқарасын көрсетеді.

- Сауалнама респонденттердің мәдени әртүрлілікке бағдарланғанына орташа сенімділік деңгейін анықтады, олардың 55% - ы сенімділік немесе одан жоғары екенін көрсетті. Сонымен қатар, төрттен үш бөлігі (75%) ұлттық құндылықтарды жеткізу үшін қазақ авторларының әдебиеттерін немесе дәйексөздерін қолдануға дайын болды, бұл әртүрлі оқу ресурстарына ашықтықты көрсетеді.

- Ақырында, респонденттердің көпшілігі (80%) білім беру шеңберінде ұлттық құндылықтарды нығайту арқылы оқушылардың жалпы дамуына орташа оннан өте оңға дейінгі айтарлықтай оң әсерді атап өтті.

Қорытынды:

Нәтижелер болашақ педагогтерді ұлттық құндылықтарды дамытуға жақсырақ дайындау үшін педагогтерді даярлаудың оқу бағдарламаларын қайта жаңарту қажеттілігін көрсетеді. Анықталған мәселелерді шешу және әртүрлі педагогикалық тәсілдерді енгізу олардың осы құндылықтарды бастауыш сынып оқушыларына берудегі тиімділігін арттыруы мүмкін.

Сауалнама нәтижелері болашақ педагогтерді бастауыш сынып оқушылары арасында ұлттық құндылықтарды дамытуға жақсырақ дайындау үшін педагогтерді даярлау бағдарламаларын жаңартудың маңыздылығын көрсетеді. Проблемаларды шешу, мақсатты оқытуды қамтамасыз ету және оқытудың тиімді тәсілдерін ілгерілету арқылы білім беру мекемелері педагогтерге Қазақстанның ұлттық құндылықтарына сіңген ұрпақты тәрбиелеуде шешуші рөл атқаруға мүмкіндік бере алады.

«Рухани жаңғыру», «Мәдени мұра» сияқты бағдарламаларды қоса алғанда, Қазақстанның мәдени мұрасын сақтаудың кешенді стратегиясын енгізу және қазақстандық авторлардың сөздерімен ұлттық құндылықтарды ілгерілету аса маңызды бастама болып табылады. Осы бағдарламаларды білім беру бағдарламаларына біріктіре отырып және жұртшылықты тарта отырып, Қазақстан болашақ ұрпақтың өзінің мәдени мұрасын тереңірек түсінуіне ықпал ете алады. Осындай стратегия құрметті қазақстандық авторлардың шығармаларында бейнеленген ұлттық құндылықтар, мәдени байлық пен даналық үшін мақтаныш сезімін оятуға бағытталған. Білім беру, мәдени бағдарламалар мен әдеби зерттеулерді қамтитын біртұтас көзқарас арқылы ұлт өзінің мұрасын сақтай алады, оның сабақтастығы мен қоғам құрылымындағы маңыздылығын қамтамасыз етеді (<https://adilet.zan.kz/kaz/>).

Ұлттық құндылықтар тақырыбы өте ауқымды, қоғамда ең көп талқыланытын тақырып. Бірақ оның өзінің бағыты, зерттеу аясы, пәніне байланысты мақсаты өзгеріп, жаңарып отырады. Біздің зерттеу аямыз болашақ бастауыш сынып педагогтерінің ұлттық құндылық дағдыларын қалыптастырудың тиімді жолдарын іздеу, дағды қалыптастыру барысында отандық және әлемдік тәжірибелерде қолданған әдіс-тәсілдерді ұсыну болды. Сол арқылы болашақ бастауыш сынып педагогтерінің оқыту жүйесі, педагогтерге ұсынылған әдіс, тәсілдердің практикадағы маңызы мен тиімділігі де ескерілді. Мәдени сәйкестілік және әлеуметтік келісім: жаһанданған әлемде бірлік сезімін нығайта отырып, мәдени бірегейлікті сақтау өте маңызды. Ұлттық құндылықтарды оқыту студенттерге әртүрлі көзқарастарды құрметтеуге тәрбиелеу және әлеуметтік келісімді дамыту арқылы өздерінің мәдени мұраларын түсінуге көмектеседі (Смит, т.б., 2019).

Ұлттық құндылық тек педагогикада емес, қоғамның кез келген саласында ең маңызды тақырыптардың бірі. Болашақ бастауыш білім педагогтері үшін де

өзекті. Бүгінгі күннің негізгі талабы білімді ұрпақ тәрбиелеу мен оның қоғамға сапалы тұлға жасап шығуда да негізгі күш білім педагогтеріне түседі. Ұлттық құндылық тіл, тәрбие, интеллектуалды даму т.с.с. білім берудің маңызды бөлігі болып отыр. Ол өз орайында болашақ білім педагогтеріне де қосымша міндеттерді жүктейді.

Қорыта келгенде ұлттық құндылық болашақ бастауыш сынып педагогтерінің дағдысына айналу үшін тек әр кез дамуда, әр кез ізденісте болуды талап етеді. Ұлттық құндылық бастауышта негізі қаланып, іргетас болып орнайтындықтан, дұрыс бағдар беру, күнделікті өмірде дағды ретінде қолдану, бастысы оны түсініп, күнделікті қолданыста болуы маңызды.

Әдебиеттер

«Мәдени мұра», «Рухани жаңғыру», «Мәңгілік Ел» стратегиялық ұлттық жобалар тұжырымдамасы туралы. <https://adilet.zan.kz/kaz/>

<https://www.researchgate.net/profile/Zumrud-Guliyeva-3/publication/38195663>

Бағдатова, Г., & Жұмабаев, Е. (2021). Бастауыш оқу оқытушыларының мемлекеттік мәндерді дамытуға деген қызығушылықтары және оның шешімдері. Жоғарғы педагогикалық мектептердің мектеп-мәдениеті, 7(3).

Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы.

Кертаева Қ. М. Ұстаз қызметіндегі педагогикалық деонтология. – Алматы: Ғылым, 2002.

Кешенкеев, М. М., Тұрсынбаева, Ж. Т. Бастауыш оқу оқытушыларын болашаққа дайындау жолдары // International Journal of Science Annals. – 2019. – № 5(2) –

Ли, А. және Ким, С. (2021). «Ұлттық құндылықтарды бастауыш білімге интеграциялау үшін педагогикалық стратегияларды жетілдіру: мұғалімдерді даярлау бағдарламаларынан тұжырымдар.» Білім беру перспективалары, 18 (3)

Мейірбек, А., & Қасенова, Г. (2020). Рухани жаңғыру программасының педагогикалық бағыттары. Ақпараттық-методикалық журнал, 3(1).

Сарсенбаева, А.Е. Жумабаева (2023). Ұлттық құндылықтар негізінде болашақ бастауыш білім педагогтерінің трансверсальді дағдыларын дамытудың мүмкіндіктері. Абай атындағы ҚазҰПУ-н ХАБАРШЫСЫ «Педагогика ғылымдары» сериясы, №1(77).

Смит, Дж., және Браун, Л. (2019). «Болашақ мұғалімдерді бастауыш білім берудегі мәдени әртүрлілікке дайындау.» Халықаралық білім және мәдениеттану журналы, 6 (2)

Хан, Р. және Ахмед, Н. (2022). «Мәдени мұраны сақтау және болашақ мұғалімдер: «Рухани жаңғыру» ықпалын талдау.» Білім берудегі мәдениеттану журналы, 25 (1)

References

On the concept of strategic national projects” cultural heritage”,” Ruhani zhangyru”,” Mangilik El”. <https://adilet.zan.kz/kaz/>

Bagdatova, G., & Zhumabayev, E. (2021). The interests of primary education teachers in the development of state values and its solutions. School-culture of higher pedagogical Schools, 7 (3), 23-37.

Johnson, K., & Garcia, M. (2020). “The Role of Interdisciplinary Approaches in Teacher Preparation for National Values Transmission.” Journal of Cultural Education, 12(4), 112-127.

Keshenkeev, M. M., & Tursynbaeva, Zh. T. (2019). Ways to prepare primary education teachers for the future. International Journal of Science Annals, 5(2), 45-58.

Khan, R., & Ahmed, N. (2022). “Cultural Heritage Preservation and Future Teachers: An Analysis of ‘Rukhani Zhangyru’ Impact.” Journal of Cultural Studies in Education, 25(1), 34-47.

Lee, A., & Kim, S. (2021). “Enhancing Pedagogical Strategies for Integrating National Values in Primary Education: Insights from Teacher Training Programs.” Educational Perspectives, 18(3), 76-89.

Meirbek, A., & Kasenova, G. (2020). Pedagogical directions of the Ruhani zhangyru program. *Information and methodological Journal*, 3 (1), 112-125.

Smith, J., & Brown, L. (2019). "Preparing Future Teachers for Cultural Diversity in Primary Education." *International Journal of Education and Cultural Studies*, 6(2), 45-58.

Tokayev K. K. education is the main basis of quality education. 16-August, 2019. <https://ult.kz/post/tokaev-tarbie-sapaly-bilimnin-negizgi-arkauy>

Zhumadilova, A., & Myrzabek, T. (2018). Ways to train teachers on the development of state significance of students. *Bulletin of the Kazakh Pedagogical University*, 2 (4), 76-88.

CONTENTS**PEDAGOGY**

E.T. Adylbekova, N.F. Sarsenbieva, K.M. Kulzhataeva WAYS OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF ELECTRONIC RESOURCES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	5
A.A. Azatbakyt, A.M. Kartayeva, A.T. Tamayev ANALYZING AND TEACHING THE PSYCHOLOGY OF CHARACTERS IN THE STORIES OF M. AUEZOV.....	20
L.S. Dzhumanova, A.S. Sagindykova, G.M. Kadyrova FORMATION OF STUDENTS' TEXT READING COMPETENCE IN GERMAN LANGUAGE LESSONS.....	32
D.M. Zharylgapova, A.A. Almagambetova, U.A. Abitayeva DEVELOPMENT OF COMPETENCES OF STUDENTS IN TEACHING PHYSICS BY USING COMPUTER MODELS.....	45
G.G. Ibragimov, A.P. Mynbaeva, K.Zh. Saparbayeva DEVELOPMENT OF ESSAY WRITING SKILLS OF PUPILS BASED ON THE ART OF RHETORIC.....	62
R.Zh. Ismanova, G.K. Akhmetova SPEECH THERAPY AND THE BASICS OF NEUROPSYCHOLOGY.....	79
L. Kazykhankyzy, D. Babakhanova FUTURE ENGLISH TEACHERS' USE OF SELF-REGULATED LEARNING STRATEGIES IN DEVELOPING LANGUAGE PROFICIENCY.....	96
B.D. Karbozova, M. Imankulova, A. B. Shormakova FORMATION OF CREATIVE THINKING SKILLS IN THE STUDY OF THE KAZAKH LANGUAGE.....	109
G.T. Kurbankulova, A.S. Stambekova WAYS TO PREPARE FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS FOR INSTILLING NATIONAL VALUES IN THE STUDENTS.....	120
G. Kozhasheva, A.A. Bazhi, M.I. Yesenova, L. Nassir METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENTS IN MATHEMATICS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF EDUCATION.....	134

U.S. Marchibayeva

DEVELOPMENT OF ADAPTIVE PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: PEDAGOGICAL CHALLENGES AND RESEARCH PROSPECTS.....148

R.Zh. Mrzabayeva, N.M. Abdulkadyrov, G.U. Akhmetshina

INCREASING SUBJECT COMPETENCE AT THE BERLIN CONGRESS ON OTTO VON BISMARCK'S POLITICAL POSITIONS IN RELATION TO THE OTTOMAN EMPIRE.....165

A.N. Omarov, O. Kozhabergen, G.R. Kurmasheva

PRACTICE-ORIENTED TEACHING OF STUDENTS AT THE UNIVERSITY.....185

A.A. Seitaliyeva, N.T. Shyndaliyev, A.Sh. Barakova

TRAINING OF FUTURE TEACHING STAFF IN THE CONTEXT OF DUAL EDUCATION.....197

G. Tanabayeva, A. Boranbayeva

WAYS TO DEVELOP THE VOCABULARY OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES OF PRESCHOOL AGE THROUGH FAIRY TALES.....210

A.K. Urazova, G. A. Tuyakbaev, K.T. Kudaibergenova

EFFECTIVE METHODS OF TEACHING THE EPISTOLOGICAL HERITAGE OF ABDILDA TAZHIBAEV.....227

G. Utemissova, A. Alimbekova, A. Bulshekbayeva

THE RELATIONSHIP BETWEEN CYBERBULLYING AND AGGRESSIVE VICTIMIZATION.....241

Sh.Sh. Khamzina, A.M. Utilova, T.Zh. Shakenova

EFFECTIVENESS OF THE MENTORING SYSTEM IN SCHOOLS.....257

ECONOMICS

G.Y. Amalbekova, A.N. Narenova, S.B. Nauryzkulova

GLOBAL POULTRY MARKET: CURRENT DEVELOPMENT TRENDS AND EXPORT POTENTIAL OF KAZAKHSTAN.....276

K.T. Auyezova, Zh.M. Bulakbay, A.A. Zhakupov

PROJECT MANAGEMENT IN THE STRATEGIC PLANNING OF ENERGY INDUSTRY ENTERPRISES.....295

A.Yelubayeva, Ceslovas Christauskas INCREASING THE HUMAN RESOURCES POTENTIAL OF STATE AUDIT BODIES AS A BASIS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY AUDIT MECHANISM.....	307
A.M. Yessirkepova, R.K. Niyazbekova, D.M. Makhmud RESEARCH OF THE ACTIVITIES OF PEASANT FARMS IN KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE ENERGY CONSUMPTION.....	318
Sh.A. Zhumadilla, M.R. Sikhimbayev, D.R. Sikhimbayeva STATE REGULATION OF SUBSOIL USE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECOLOGY AND INNOVATIONS.....	330
A.S. Karbozova, A.Z. Bukharbayeva, G.B. Duzelbaeva THEORETICAL ASPECTS OF THE ECONOMIC MECHANISM OF AGRICULTURAL PRODUCTION MANAGEMENT.....	345
T. Kuangaliyeva, Zh. Yerzhanova, G. Mukasheva SHEEP BREEDING IN KAZAKHSTAN: CHALLENGES OF MODERN DEVELOPMENT.....	359
A. Makenova, A. Oralbayeva, A.Kizimbayeva SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF KAZAKHSTAN: CURRENT STATE.....	374
J.K. Romazanov, T.J. Niyazov, T.A. Karipov PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE CREDIT MARKET N KAZAKHSTAN.....	389
L.M. Shayakhmetova, A.M.Kurmanov, S.T. Aitimova IMPROVEMENT OF OCCUPATIONAL SAFETY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ASSESSMENT OF PROFESSIONAL RISKS AND STRATEGIES FOR ACCIDENT INSURANCE IN THE WORKPLACE.....	401

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Құлжатаева ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ОҚУ ҮДЕРІСІНЕ ТИІМДІ ЕНГІЗУ ЖОЛДАРЫ.....	5
А.А. Азатбақыт, А.М. Картаева, А.Т. Тамаев М. ӘУЕЗОВ ӘНГІМЕЛЕРІНДЕГІ КЕЙІПКЕР ПСИХОЛОГИЯСЫН ТАЛДАП ОҚЫТУ.....	20
Л.С. Жұманова, А.С. Сағындықова, Г.М. Қадырова НЕМІС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ МӘТІНДІ ОҚУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	32
Д.М. Жарылғапова, А.А. Алмагамбетова, У.А. Абитаева КОМПЬЮТЕРЛІК МОДЕЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	45
Г.Г. Ибрагимов, А.П. Мыңбаева, Қ.Ж. Сапарбаева ШЕШЕНДІК ӨНЕР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЭССЕ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.....	62
Р.Ж. Исманова, Г.К. Ахметова ЛОГОПЕДИЯ ЖӘНЕ НЕЙРОПСИХОЛОГИЯ НЕГІЗДЕРІ.....	79
Л. Қазыханқызы, Д. Бабаханова БОЛАШАҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ БІЛІМ АЛУДА ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ТІЛДІК ҚАБІЛЕТІН ДАМУ.....	96
Б.Д. Карбозова, М. Иманқұлова, А.Б. Шормақова ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУ ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	109
Г.Т. Курбанқұлова, Ә.С. Стамбекова БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІН ОҚУШЫЛАРДЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚҚА БАУЛУҒА ДАЯРЛАУ ЖОЛДАРЫ.....	120

Г.О. Кожашева, А.А. Бажи, М.И.Есенова, Л. Нәсір
 БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ
 МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ОҚУ ЖЕТІСТІГІН БАҒАЛАУДЫҢ
 ӘДІСТЕМЕЛІК ТӘСІЛДЕРІ.....134

Ұ.С. Марчибаева
 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ
 БЕЙІМДІК ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МЕН СПОРТТЫ ДАМУЫ:
 ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МІНДЕТТЕР МЕН ЗЕРТТЕУ БОЛАШАҒЫ.....148

Р.Ж. Мрзабаева, Н.М. Абдукадыров, Г.У. Ахметшина
 БЕРЛИН КОНГРЕСІНДЕ ОТТО ФОН БИСМАРКТИҢ ОСМАН
 ИМПЕРИЯСЫНА ҚАТЫСТЫ САЯСИ ҰСТАНЫМДАРЫ ТУРАЛЫ ПӘНДІК
 ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ.....165

А.Н. Омаров, О. Қожаберген, Г.Р. Құрмашева
 УНИВЕРСИТЕТТЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАП
 ОҚЫТУ.....185

А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, А.Ш. Баракова
 ДУАЛДЫ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
 КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ.....197

Г.Т. Танабаева, А.Р. Боранбаева
 МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ЗЕРДЕ БҰЗЫЛЫСТАРЫ БАР БАЛАЛАРДЫҢ
 СӨЗДІК ҚОРЫН ЕРТЕГІЛЕР АРҚЫЛЫ ДАМУЫ ЖОЛДАРЫ.....210

А.К. Уразова, Ғ.Ә. Тұяқбаев, К.Т. Құдайбергенова, А. Жолмаханова
 ӘБДІЛДА ТӘЖІБАЕВТЫҢ ЭПИСТОЛЯРЛЫҚ МҰРАСЫН ОҚЫТУДЫҢ
 ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ.....227

Г.У. Утемисова, А.А. Алимбекова, А.И. Булшекбаева
 КИБЕРБУЛЛИНГ ПЕН АГРЕССИВТІ ЖӘБІРЛЕНУШІНІҢ МІНЕЗ-
 ҚҰЛҚЫНЫҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСЫ.....241

Ш.Ш. Хамзина, А.М. Утилова, Т.Ж. Шакенова
 МЕКТЕПТЕРДЕГІ ТӘЛІМГЕРЛІК ЖҮЙЕНІҢ ТИІМДІЛІГІ.....257

ЭКОНОМИКА

Г.Е. Амалбекова, А.Н. Наренова, С.Б. Наурызқұлова
 ӘЛЕМДІК ҚҰС ЕТІ НАРЫҒЫ: ҚАЗІРГІ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯСЫ ЖӘНЕ
 ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТТЫҚ ӘЛЕУЕТІ.....276

К.Т. Ауезова, Ж.М. Бұлақбай, А.А. Жакупов ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫНДАҒЫ КӘСПОРЫНДАРДЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЖОСПАРЛАУДАҒЫ ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУ.....	295
А. Елубаева, Чесловас Кристаускас МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ОРГАНДАРЫНЫҢ КАДРЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУ ТИІМДІЛІК АУДИТІНІҢ ТЕТІГІН ЖЕТІЛДІРУ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ.....	307
А.М. Есиркепова, Р.К. Ниязбекова, Д.М. Махмуд ТИІМДІ ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУ КОНТЕКСІНДЕ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ШАРУА ҚОЖАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ЗЕРТТЕУ.....	318
Ш.А. Жұмадилла, М.Р. Сихимбаев, Д.Р. Сихимбаева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ: ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛАР.....	330
А.С. Карбозова, А.Ж. Бұхарбаева, Г.Б. Дузельбаева АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІН БАСҚАРУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ МЕХАНИЗМІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	345
Т. Куанғалиева, Ж.Ержанова, Г. Мукашева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОЙ ШАРУАШЫЛЫҒЫ: ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	359
А.А. Макенова, А.К. Оралбаева, А. Кизимбаева ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛДЫҚ АУМАҚТАРЫНЫҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ: ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	374
Ж.К. Ромазанов, Т.Ж. Ниязов, Т.А. Карипов ҚАЗАҚСТАННЫҢ КРЕДИТТІК НАРЫҒЫН ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	389
Л.М. Шаяхметова, А.М. Курманов, Ш.Т. Айтимова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУДЫ ЖЕТІЛДІРУ: КӘСПТІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТЕГІ ЖАЗАТАЙЫМ ОҚИҒАЛАРДАН САҚТАНДЫРУ СТРАТЕГИЯСЫ.....	401

СОДЕРЖАНИЕ**ПЕДАГОГИКА**

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Кулжатаева СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО ВНЕДРЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС.....	5
А.А. Азатбакыт, А.М. Картаева, А.Т. Тамаев АНАЛИЗ И ОБУЧЕНИЕ ПСИХОЛОГИИ ПЕРСОНАЖЕЙ РАССКАЗОВ М. АУЭЗОВА.....	20
Л.С. Джуманова, А.С. Сагиндыкова, Г.М. Кадырова ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИИ ЧТЕНИЯ ТЕКСТОВ СТУДЕНТАМИ НА ЗАНЯТИЯХ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА.....	32
Д.М. Жарылгапова, А.А. Алмагамбетова, У.А. Абитаева РАЗВИТИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ФИЗИКИ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ МОДЕЛЕЙ.....	45
Г.Г. Ибрагимов, А.П. Мынбаева, К.Ж. Сапарбаева РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ НАПИСАНИЯ ЭССЕ У УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВА РИТОРИКИ.....	62
Р.Ж. Исманова, Г.К. Ахметова ЛОГОПЕДИЯ И ОСНОВЫ НЕЙРОПСИХОЛОГИИ.....	79
Л. Казыханкызы, Д. Бабаханова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ САМОРЕГУЛИРОВАНИЯ В РАЗВИТИИ ЯЗЫКОВОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИМИ УЧИТЕЛЯМИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	96
Б.Д. Карбозова, М. Иманкулова, А.Б. Шормакова ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА.....	109
Г.Т. Курбанкулова, А.С. Стамбекова СПОСОБЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ФОРМИРОВАНИЮ У УЧАЩИХСЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ.....	120

Г.О. Кожашева, А.А. Бажи, М.И. Есенова, Л. Насир МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ПО МАТЕМАТИКЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ.....	134
У.С. Марчибаева РАЗВИТИЕ АДАПТИВНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЙ....	148
Р.Ж. Мрзабаева, Н.М. Абдукадыров, Г.У. Ахметшина ПОВЫШЕНИЕ ПРЕДМЕТНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ О ПОЛИТИЧЕСКИХ ПОЗИЦИЯХ ОТТО ФОН БИСМАРКА В ОТНОШЕНИИ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ НА БЕРЛИНСКОМ КОНГРЕССЕ.....	165
А.Н. Омаров, О. Кожаберген, Г.Р. Курмашева ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ В УНИВЕРСИТЕТЕ.....	185
А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, А.Ш. Баракова ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	197
Г.Т. Танабаева, А.Р. Боранбаева СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ ИНТЕЛЛЕКТА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЧЕРЕЗ СКАЗКИ.....	210
А.К. Уразова, Г.А. Туякбаев, К.Т. Кудайбергенова ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ЭПИСТОЛОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ АБДИЛЬДЫ ТАЖИБАЕВА.....	227
Г.У. Утемисова, А.А. Алимбекова, А.И. Булшекбаева ВЗАИМОСВЯЗЬ КИБЕРБУЛЛИНГА И АГРЕССИВНОГО ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ.....	241
Ш.Ш. Хамзина, А.М. Утилова, Т.Ж.Шакенова ЭФФЕКТИВНОСТЬ СИСТЕМЫ НАСТАВНИЧЕСТВА В ШКОЛАХ.....	257
ЭКОНОМИКА	
Г.Е. Амалбекова, А.Н. Наренова, С.Б. Наурызкулова МИРОВОЙ РЫНОК МЯСА ПТИЦЫ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ И ЭКСПОРТНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КАЗАХСТАНА.....	276

К.Т. Ауезова, Ж.М. Булакбай, А.А. Жакупов ПРОЕКТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ В СТРАТЕГИЧЕСКОМ ПЛАНИРОВАНИИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	295
А. Елубаева, Чесловас Кристаускас ПОВЫШЕНИЕ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА КАК ОСНОВА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ.....	307
А.М. Есиркепова, Р.К. Ниязбекова, Д.М. Махмуд ИССЛЕДОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КРЕСТЬЯНСКИХ ХОЗЯЙСТВ В КАЗАХСТАНЕ В КОНТЕКСТЕ ЭФФЕКТИВНОГО ЭНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЯ.....	318
Ш.А. Жумадилла, М.Р. Сихимбаев, Д.Р. Сихимбаева ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НЕДРОПОЛЬЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОЛОГИЯ И ИННОВАЦИИ.....	330
А.С. Карбозова, А.Ж. Бухарбаева, Г.Б. Дузельбаева ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ПРОИЗВОДСТВОМ.....	345
Т. Куангалиева, Ж. Ержанова, Г. Мукашева ОВЦЕВОДСТВО КАЗАХСТАНА: ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ.....	359
А.А. Макенова, А.К. Оралбаева, А. Кизимбаева УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ.....	374
Ж.К. Ромазанов, Т.Ж. Ниязов, Т.А. Карипов ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КРЕДИТНОГО РЫНКА КАЗАХСТАНА.....	389
Л.М. Шаяхметова, А. М. Курманов, Ш.Т. Айтимова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОХРАНЫ ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: ОЦЕНКА ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ РИСКОВ И СТРАТЕГИИ СТРАХОВАНИЯ ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ НА ПРОИЗВОДСТВЕ....	401

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Редакторы: *Д.С. Аленов, Ж.Ш. Әден*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадыранова*

Подписано в печать 29.05.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 5.